

جایزه‌ای برای سینمای متعهدانه

محمد آفریده
سینماگر

اولیل دهه هشتاد بود که مسئولیت دو مجموعه «انجمن سینمای جوان» و «مرکز گسترش سینمای مستند و تجربی» را به عهده داشتم که با مشورت دوستان و دست‌اندرکاران سینمای مستند، تصمیم گرفتم با توجه به حمایت از سینمای مستند و تولیدات فیلمسازان این عرصه، اولین نشریه تخصصی سینمای مستند، به‌عنوان «سینماحقیقت» را منتشر کنم. نام «حقیقت» از ابتدا با سینمای مستند در ذهن و اندیشه‌ام حضور داشت. به‌نظر من «حقیقت» هویت و هدف انسان را در آفرینش رقم می‌زند. به یک معنا، حقیقت، آزادی می‌آفریند و آزادی است که با خود آگاهی و مسئولیت به‌همراه می‌آورد و سینمای مستند به‌عنوان تنها سینمایی که بی‌واسطه با واقعیات و حقایق مانوس و محشور است، می‌تواند متعهدانه تصویرگر حقایق عالم باشد. در

سال ۱۳۸۴ بعد از یکسال دوری از مسئولیت اجرایی، دوری از درخواست آقای جعفری جلوه» معاونت وقت امور سینمایی، مجدداً مسئولیت مرکزگسترش سینمای مستند را به عهده گرفتم، اما این بار بذریاهی که کاشته شده بود، جوانه زده بود و حضور

مواج و باشناخت فیلمسازان خلاق و با انرژی، برنامه‌ریزی و طراحی‌های نوین را مورد نیاز داشت. با جلسات متعددی که با مستند سازان داشتم، برگزار یک جشنواره مستند آرزوی همگانی آنان بود و با توجه به اینکه این سینما امکانات محدودی برای معرفی و دیده شدن دارد، همه عزم خود و همکارانم را برای راه‌اندازی اولین دوره جشنواره بین‌المللی فیلم مستند ایران («سینما حقیقت» در سال ۱۳۸۶ بکار بردم، اما هنوز احساس می‌کردم ظرفیت و لیاقت این سینما و این فیلمسازان محجوب و مظلوم بیشتر و بالاتر از همه کاری است که شده. در همین افکار بودم که دوست و معاونم در مرکز، آقای «پژمان لشکری پور» پیشنهاد برگزاری جایزه بزرگ شهید آوینی را به من داد و من بلافاصله پذیرفتم و اولین دوره اهدای جایزه بزرگ شهید آوینی (ویژه برترین‌های مستند سال) را در راستای حمایت و ارتقای سینمای مستند ایران و ارج نهادن بر نقش ممتاز و شخصیت ارزشمند سید شهیدان اهل قلم «مرتضی آوینی» در سال ۱۳۸۷ برگزار شد. در دومین دوره که مصادف بود با شانزدهمین سالگرد شهادت آن بزرگوار، به‌عنوان دبیر فکر کردم برای پربار کردن این حرکت فرهنگی که به‌عنوان پشتیبان سینمای مستند دیده شده بود، از یک جمع دوست داشتنی به‌عنوان یادگاران شهید ادعوت به داوری کنم. یکی از برکات این جشنواره برای من آشنایی با یادگاران شهدای انقلاب اسلامی و دفاع مقدس بود، یادگارانی به نام‌های: اسدبد محسن اندرزگو»، «سید حمزه جهان آرا»، «محمدکلانتری»، «محمد مهدی تندگویان»، «علی ساجدی»، «محمد شهاب‌الدین محمدی عراقی» و «مبتم کریمی». انگیزه برگزاری جایزه بزرگ «شهید آوینی» علاوه بر تجلیل از شهید آوینی، فراهم کردن عرصه‌ای برای تبلیغ و ترویج افکار او، آشنایی نسل جوان با این اندیشه‌ها و تعریف مصادیق و مفاهیمی است که او در سینمای مستند به‌دنبال آن بود. شهید آوینی یکی از این ستاره‌های پر فروغ و تابناک عرصه سینمای مستند این سرزمین است و باید آرا و اندیشه‌های او را فارغ از حب و بغض‌های رایج شناخت و به نسل بعد منتقل کرد. این شهید بزرگوار به سینمایی دیلسته بود که متعهد و ارزشمند بود و جایزه آوینی، جایزه سینمای «متعهدانه» است. سینمایی که سینما «حقیقت» است، سینمایی که ممکن است درد و رنج برای سازندگان خود به‌همراه داشته باشد چرا که این سینما همچون آینه، همه حقایق را چه زشت و چه زیبا، در برابر دیگران، مخصوصاً مسئولان قرار می‌دهد و نا آگاهی، جهل و وابستگی، مخالف سرسخت «حقیقت» است.

این یک جریان است نه یک اتفاق

آزاده موسوی
فیلمساز

دو سال پیش که در جشن مستند خانه سینما نامزد بهترین کارگردانی بودم، متوجه شدم بقیه نامزدها هم همگی زن هستند. احساس کردم این یک نشانه است و حالا که حضور زنان در جشنواره سینماحقیقت امسال افزایش ۲۳٫۶ درصدی داشته کاملاً مطمئن شدم که این یک جریان است نه یک اتفاق. این جریان را بسیار امیدبخش می‌دانم و فکر می‌کنم نسل جدید با اعتماد به نفس بیشتری خواسته‌ها و آرزوهایش را محقق می‌کند و البته نباید فراموش کنیم که در یک جامعه سنتی وقتی زنان جامعه رشد می‌کنند که پدران و مردان آن جامعه رشد کنند فرصت

برابر و آزاد برای زنان و مردان است که بتوانند فارغ از جنسیت بر اساس میزان هوش و توانایی‌شان پیش بروند. باید بدانیم که برای رشد یک جامعه قطعاً زنان آن جامعه باید رشد کنند چون آنها هستند که پاید نسل بعد و فرزندان این سرزمین را تربیت کنند. در مستندسازی به علت اینکه نیاز به صبر، دقت و پژوهش بسیار است و این موارد دقیقاً از خصلت‌های زنان است به‌نظم با ایجاد فرصت‌های برابر برای زنان شاهد تغییرات جدی در فضای مستندسازی ایران خواهیم بود. در تمام جشنواره‌ها در دنیا دقت ویژه‌ای می‌کنند که در چیدمان هیأت‌های داوران و هیأت‌های انتخاب جشنواره‌ها حضور زنان را جدی بگیرند که البته خوشبختانه در ایران هم چند سالی است که به این موارد کم و بیش توجه می‌شود ولی به‌نظم باید تبدیل به یک اصل جدی شود، چون همین دقت‌هاس‌ت که می‌تواند فرصت برابر ایجاد کند.

سه‌شنبه ۲۷ آبان ۱۳۹۹
سال بیست و ششم
شماره ۷۴۹۳

■ **برگزاری چهاردهمین جشنواره سینما حقیقت در شرایط فعلی تصمیمی چالش‌برانگیز بوده است. احتمالاً مسیری که طی شد تا تصمیم گرفتید جشنواره آنلاین برگزار شود، مسیری طولانی و سخت بوده است. در آغاز بحث در این باره صحبت کنید.**

مثل هر رویداد فرهنگی دیگری که قرار بود در سال ۹۹ برگزار شود چالش‌های بسیاری پیش روی ما بود. ابهام در آینده، وضعیت اقتصادی و اجتماعی تصویری مقابل دیدگانمان ترسیم می‌کرد که تصمیم‌گیری را با اما و اگر همراه کرده بود. در همین فضا تعدادی از رویدادهای بین‌المللی متناسب با فضای تازه و رعایت پروتکل‌ها شروع به برگزاری کردند. در حوزه تخصصی ما جشنواره‌های فیلم برگزار شدند، آنها را رصد و بررسی کردیم و این تجربه‌ها مسیر ما را برای رسیدن به نتیجه قطعی هموار کرد.

■ **برگزاری آنلاین جشنواره‌ها با رویدادهای هنری در سراسر جهان، به‌شما انگیزه داد؟**

در همان بررسی‌ها متوجه شدیم که بعضی رویدادها به‌سمت برخط شدن رفته‌اند. بعضی دیگر ترکیبی از هر دو روش را اجرا کردند. حوزه آنلاین حوزه جدیدی است، همه دنیا هم واکنش مثبت و استقبال کننده نسبت به برگزاری آنلاین جشنواره‌ها نداشتند. استانداردهای برگزاری جشنواره‌ها داشت تغییر می‌کرد و این برای همه مطلوب نبود. جشنواره‌ها محلی برای تلافی تفکر و گفده‌های فکری گروهی از فیلمسازان در مواجهه با مخاطبان است. جشنواره سینما حقیقت که در حوزه مستند به شکل تخصصی برگزار می‌شود یک درگاه، پنجره و دریچه اختصاصی و منفعلی برای ایجاد ارتباط بین سینماگران حوزه مستند، دوستداران و مخاطبان این سینماست. می‌دانم برگزاری جشنواره آنلاین نمی‌تواند آن حس و حال و شور را برای دست‌اندرکاران و مخاطبان این رویداد ایجاد و تداعی کند. دیگری هم که در دنیا این مسیر را رفته‌اند همین حس را داشته‌اند، اما می‌دانستند که مهم حفظ این چرخه ارتباطی است.

■ **البته در این دوره و بواسطه شیوع کرونا مختصات تازه‌ای در فیلم‌دین به وجود آمد. شبکه نمایش خانگی و فیلم‌دین در شبکه‌های نمایش برخط رونق گرفت. اگر چه سینماها یا رویدادهای هنری تعطیل یا کم رونق شدند.**

همه دنیا در شرایط فعلی درگیر قرنطینه، ترس از افزایش شیوع کرونا، مشکلات اقتصادی و مسائلی از این دست است. اما این مسائل، اتفاق‌های تازه‌ای در زندگی مردم در همه جهان رقم زد. استقبال از پلتفرم‌های آنلاین در جهان بالا رفت و به تبع آن در داخل هم با افزایش مخاطب مواجه شد و این شرایط به رونق اکران آنلاین انجامید. در بخشی از مسیر برنامه‌ریزی به این نتیجه رسیدیم که می‌توانیم جشنواره را به شکل حضوری و آنلاین برگزار کنیم.

■ **در هیچ مقطعی به این فکر نکردید که این دوره را برگزار نکنید؟**

هدف ما از برگزاری چهاردهمین جشنواره سینما حقیقت، تنها این نبود که جشنواره را برگزار کنیم، مهم این بود که در غیبت جشنواره وضعیت تولیدات مستند چه می‌شود؟ اگر تولیدات سینمای مستند متراکم و انبوه بشوند، چه وضعیتی پیدا می‌کنند؟ در حوزه مستند و سینما بازه زمانی برای پخش مهم است. پخش جهانی آثار هم فاکتور زمان مهم است و فیلم‌ها می‌توانند در آن زمان طلایی وارد چرخه بازاریابی و اکران شوند. حجم تولید زیاد که باقی بماند و متراکم شود برای سال‌های بعد مشکل توزیع و نمایش به وجود می‌آید. مضاف بر این، زحمتی که مستندسازان کشیده‌اند نباید هدر می‌رفت و این فیلم‌ها باید در معرض دید عمومی قرار می‌گرفتند.

■ **با وجود مشکلات اقتصادی، برگزار کردن جشنواره سینماحقیقت ضروری است؟**

در حوزه وظیفه اجتماعی و عمومی خارج از ماجرای هزینه، جشنواره محلی است برای ایجاد شور و نشاط عمومی و تریبیک ایده به جامعه. این روزها فضای یأس و پژمردگی در همه جای دنیا وجود دارد. سینما یکی از حوزه‌هایی است که می‌تواند این نشاط را دوباره به جامعه برگرداند. برنامه‌های تلویزیونی و شبکه نمایش خانگی در همه جای دنیا نمی‌کوشند این یأس و ناامیدی را از مردم دور کنند. جشنواره سینما حقیقت می‌تواند این اتفاق را هم برای جامعه هدف خود و هم برای مردمی که دوستدار مستند هستند به وجود بیاورد.

■ **چه زمانی ایده برگزاری ترکیبی کنارت و روی روش آنلاین متمرکز شدید؟**

از سال گذشته و هم‌زمان با سیزدهمین جشنواره سینما حقیقت با همه صنوف سینمای ایران تعامل واقعی داشتیم. دوستان حرفه‌ای، پیشکسوت و افرادی که در این حوزه اهل پژوهش هستند، در شورای سیاستگذاری ما حضور دارند. بعد از بررسی‌ها و رصدها به این نتیجه رسیدیم که با توجه به پیش‌بینی موج دوم و سوم شیوع کرونا، برگزاری فیزیکی امکان‌پذیر نیست و خارج از پروتکل‌ها یا بهداشتی است. بنابراین برنامه‌ریزی ما معطوف شد به شیوه آنلاین. خبرسازی، آموزش‌ها و اطلاع‌رسانی به فیلمسازان از طریق صنوف انجام شد. با استفاده از همکاری دو صنف اصلی اطلاع‌رسانی را انجام دادیم. وضعیت را روشن و شفاف با آنها در میان گذاشتیم و وارد مرحله‌ای تازه در جشنواره سینما حقیقت شدیم.

■ **تجربه جهانی می‌گوید بسیاری از پدیده‌ها بعد**

محمد حمیدی مقدم از تصمیم‌گیری برای برگزاری آنلاین چهاردهمین جشنواره سینماحقیقت به «ایران» می‌گوید

هدف توسعه مخاطب و تأثیر گذاری سینمای مستند است

محمد حمیدی

درکس عاشوری

خبرنگار

برگزاری آنلاین (برخط) رویدادهای بین‌المللی یکی از اتفاق‌های این روزهای جهان است. در روزگاری که شیوع ویروس کرونا بسیاری از کردهمایی‌ها را کنسل کرده است، برگزاری به شیوه آنلاین می‌تواند باعث تداوم جشنواره‌ها، آیین‌ها و مراسمی باشد که علاوه بر قدمت و پیشینه، اهداف فرهنگی، هنری و دوستداران پرشماری دارد. چهاردهمین جشنواره بین‌المللی سینما حقیقت قرار است از هجدهم تا بیستم و پنجم آذرماه به‌صورت آنلاین برگزار شود. فعالان حوزه مستند و اهالی رسانه بعد از احراز هویت و دریافت کد می‌توانند از طریق پلتفرم‌هایی که اسامی آن بزودی اعلام خواهد شد آثار راه یافته به این دوره از جشنواره را ببینند. با محمد حمیدی مقدم دبیر این رویداد درباره چالش‌های برگزاری این دوره و چشم‌اندازی که دارد، صحبت کردیم.

از کرونا تغییر خواهند کرد. به نظر می‌رسد تجربه برگزاری آنلاین در سال‌ها و ادوار بعد هم می‌تواند ادامه پیدا کند و در کنار برگزاری فیزیکی جشنواره دنبال‌شود.

یکی از چالش‌ها در جهان امروز این است که بزرگترین پخش‌کننده‌های سینمای مستند در جهان پس از کرونا با مشکلاتی مواجه می‌شوند. به این دلیل که شبکه‌های پخش آنلاین بر تولیدات سینمای مستند متراکم و انبوه بشوند، چه وضعیتی پیدا می‌کنند؟ در حوزه مستند و سینما بازه زمانی برای پخش مهم است. پخش جهانی آثار هم فاکتور زمان مهم است و فیلم‌ها می‌توانند در آن زمان طلایی وارد چرخه بازاریابی و اکران شوند. حجم تولید زیاد که باقی بماند و متراکم شود برای سال‌های بعد مشکل توزیع و نمایش به وجود می‌آید. مضاف بر این، زحمتی که مستندسازان کشیده‌اند نباید هدر می‌رفت و این فیلم‌ها باید در معرض دید عمومی قرار می‌گرفتند.

به نظر من شاید این موضوع زمانی یک رؤیا بود، اما بزودی بخش آنلاین به همه جشنواره‌ها اضافه خواهد شد. این شیوه جشنواره‌ها را به شور و نشاط عمومی و تریبیک ایده به جامعه. این روزها فضای یأس و پژمردگی در همه جای دنیا وجود دارد. سینما یکی از حوزه‌هایی است که می‌تواند این نشاط را دوباره به جامعه برگرداند. برنامه‌های تلویزیونی و شبکه نمایش خانگی در همه جای دنیا نمی‌کوشند این یأس و ناامیدی را از مردم دور کنند. جشنواره سینما حقیقت می‌تواند این اتفاق را هم برای جامعه هدف خود و هم برای مردمی که دوستدار مستند هستند به وجود بیاورد.

■ **تجربه اکران آنلاین در سینمای ایران چندان**

هدف ما از برگزاری چهاردهمین جشنواره سینماحقیقت، تنها این نبود که جشنواره را برگزار کنیم، مهم این بود که در غیبت جشنواره وضعیت تولیدات مستند چه می‌شود؟ اگر تولیدات سینمای مستند متراکم و انبوه بشوند، چه وضعیتی پیدا می‌کنند؟ در حوزه مستند و سینما بازه زمانی برای پخش مهم است. برای پخش جهانی آثار هم فاکتور زمان مهم است و فیلم‌ها می‌توانند در آن زمان طلایی وارد چرخه بازاریابی و اکران شوند

می‌شود. تکنولوژی می‌تواند این موانع را پشت سر بگذارد. وقتی این اتفاق بیفتد و امنیت برقرار شود مسائل دیگر حل خواهد شد و جشنواره‌ها گسترده‌گی بیشتری خواهند داشت. بسیاری از افراد در جهان که علاقه‌مند به جشنواره‌ها هستند می‌توانند از این رویدادها استفاده کنند. ما در ادوار گذشته به دنبال این بودیم که جشنواره فیلم سینما حقیقت را عمومی‌تر کنیم. عمومی نه به معنای مخاطب عام، بلکه بتوانیم مستند درگیر بیشتری که به این حوزه علاقه‌مند هستند درگیر جشنواره کنیم. مثل دانشجویان، جوانانی که مخاطب جدی حوزه مستند هستند، فیلمسازیانی که در این عرصه کار می‌کنند و حتی کارگردان‌هایی که در شهرستان هستند و امکان سفر به تهران

و بلافاصله راه تصحیح می‌شود. بعد برای تبلیغات آن برنامه‌ریزی می‌شود.

همیشه قوعدی یکسان برای فروش یا دیده شدن فیلم‌ها وجود ندارد. آیا لزوماً هر فیلمی ستاره دارد برتماشاگر است؟ گاهی می‌بینیم فیلمی به خاطر مضمونش مورد توجه واقع شده است. گاهی ترکیب بازیگرها و بعضی مواقع تبلیغات و معرفی درست به دیده شدن اثری انجامیده است. پدیده اکران آنلاین هم این‌طور است. وجوه مختلفی دارد و فعلاً در مرحله آزمون و خطای آن هستیم.

■ **پس، از ورود سینمای ایران به اکران آنلاین دفاع می‌کنید؟**

ورود به اکران آنلاین برای ماتحولی بزرگ بود. بی‌خطر نبوده و نیست، اما می‌شود دامنه خطر‌ها را کم کرد. اینجا هم تجربه همه دنیا مقابل ماست و می‌توانیم از آن درس بگیریم. اتفاقاً این بار با حوزه‌ای مواجه شدیم که تجربه زیستی ما در آن با اکثر جهان یکسان بود. برخلاف فاصله‌های تکنولوژی و فرهنگی که داریم در یک مسیر قرار گرفتیم، همه با یک پدیده مواجه شدیم و فرصتی برابر برای درک و هضم آن داریم. ضررهایی که یک تولید عظیم جهانی با این وضعیت دچارش شد، ما به شکلی دیگر با این روبرو بودیم. راه‌های بیرون رفت از این بحران را آنها تا حدی پیدا کرده‌اند، ما هم به دنبال رفع موانع هستیم. تا اندازه‌ای پیش رفته‌ایم و باز هم جلوتر خواهیم رفت.

صف شکنی فیلم «خروج» اقدامی بزرگ و ارزشمند بود. اگر کسی وارد این چرخه نمی‌شد بازدارندگی دوامی بیشتر می‌یافت. دیگران هم وارد این چرخه نمی‌شدند. این خطرپذیری البته سخت است، باید قدرت ریسک بالا برد، نمی‌شود همیشه محافظه کار بود و همه چیز امن نیست. مدیریت فرهنگی باید منعطف باشد، برای تغییر ساختارها شما باید وارد آب بشوید و دل به دریا بزنید. همین حالا که با شما صحبت می‌کنم نمی‌دانم تمام برنامه‌ریزی‌ها ص‌درصد اجرا می‌شود یا به سلامت از این وضعیت عبور می‌کنیم، اما امیدوارم. امید کلیدواژه‌ای است که با توکل به خداوند ما را به پیش می‌برد. می‌دانم وارد شدن به این حوزه به نفع سینمای مستند است و مخاطبانش را بیشتر خواهد کرد. با این شیوه مستند، مسأله برای جامعه بیشتر خواهد شد و اتفاقی که خواهد افتاد از آنچه قبلاً تجربه کرده‌ایم کمتر نخواهد بود، حتی وجوهی به ما اضافه خواهد کرد.

■ **امسال بخشی به‌نام کرونا داریم. قطعاً حوزه مستندسازی عرصه مناسبی برای ثبت و ضبط اتفاق‌هایی است که در ماه‌های گذشته پشت سر گذاشته‌ایم. جشنواره سینماحقیقت هم می‌تواند ویتترین خوبی برای دیده شدن این تلاش و ایثار باشد.**

این بخش را فقط به این دلیل که مسأله روز است در جشنواره اضافه نکردیم. قبلاً هم متناسب با شعار سال و در تبعیت از رهبر معظم انقلاب در بحث جهش تولید، بخش کارآفرینی به جشنواره اضافه شده بود. امسال درگیر یک اپیدمی جهانی شدیم که جامعه ما هم از آن متأثر شد، ما در حوزه تولید و اتاق فکر حمایت از آثاری مربوط به کرونا پیشقدم بودیم. اسفندماه کارگروهی تشکیل داده و قدم‌هایی برداشته بودیم. محل انعکاس و دیده شدن این ایثار و تلاش، چهاردهمین جشنواره سینما حقیقت است. کرونا بخشی فرمایشی یا اداری نیست. نگاه ما به این بخش کاملاً منطبق با اتفاق‌هایی است که در ماه‌های تازه اخیر در حوزه‌های مختلف فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی با آن مواجه بوده‌ایم. کرونا یکی از مهم‌ترین پدیده‌های اجتماعی است که همه دنیا را درگیر کرده است. این بخش، مهم است و هیأت داورانی ویژه خواهد داشت. بخشی که طرحی کرده‌ایم این پدیده را از دو منظر بررسی می‌کند: اول آنچه مقابل دوربین در جریان است، حماسه و تلاشی که در مقابله با کرونا وجود دارد و بخش دوم تلاش و مجاهدتی که مستندسازان برای ثبت این رویدادها دارند. این بخش، پاسخی طبیعی است از جشنواره سینماحقیقت به این اتفاق ملی و بزرگ.

■ **در صحبت‌هایتان شفاف به این موضوع اشاره کردید که ممکن است در این دوره همه برنامه‌ها و اهدافتان محقق نشود، اما امیدوارید که بخش قابل توجهی از آن انجام شود. چشم‌انداز شما نسبت به چهاردهمین جشنواره سینماحقیقت با همه این‌ها بیم‌واردها چیست؟**

از خداوند بزرگ می‌خواهم به من و همکارانم کمک کند، همه آنها در این چند ماه صادقانه تلاش کردند تا چراغ جشنواره روشن بماند. جامعه مستند ما را حمایت کرد و در کنار ما بود. آنچه اتفاق افتاده حرف‌کی جمعی بوده، کاری

همدانه از همه مستندسازان که ما در جشنواره سینماحقیقت آنها را نمایندگی می‌کنیم. می‌خواهم سینمای مستند زنده باشد و دیده شود. در این روزهای سخت به کمک این سینما و جشنواره حقیقت دوباره در کنار هم خواهیم بود، به اطراف دنیا سفر می‌کنیم، از تجربه و دانش سینماگران شاخص دیگر استفاده می‌کنیم. تلاش می‌کنیم روزهای جشنواره برای دوستداران این سینما خوشای فکری مناسبی تهیه کنیم، ما به دنبال کار فکری با ارزش هستیم و دوست داریم جامعه مستند را میهمان یک ضیافت هنری، فکری و سینمایی کنیم. دوست داریم مستندسازان پرچمدار این حرکت فکری باشند، در خانه مردم و در خانه دوستداران اندیشه و هنر.

http://irannewspaper.ir

editorial@irannewspaper.ir

گستره مخاطب بیشتر و جریان‌سازی بهتر

بابک بهداد
فیلمساز

محمد حمیدی مقدم پیش از حضور در مرکز گسترش سینمای مستند و تجربی و پذیرش مسئولیت این مرکز و به تبع آن دبیری جشنواره سینما حقیقت حضور در جشنواره‌های متعدد بین‌المللی را تجربه کرده بود و آگاهی و شناخت خوبی از تجربه‌های جهانی جشنواره‌ها داشت. شاید همین تجربه‌ها پشتوانه خوبی برای رود رویی با شرایط اگر چه متفاوت کرونا بود. با اوجگیری کرونا، چشم‌انداز روشنی نسبت به نحوه برگزاری جشنواره وجود نداشت. دبیر چهاردهمین جشنواره سینما حقیقت برای تصمیم‌گیری درست درباره سرنوشت این دوره از جشنواره از انجمن صنفی تهیه‌کنندگان سینمای مستند و انجمن صنفی کارگردانان سینمای مستند دعوت به مشارکت و همفکری داشت. نمایندگان اصناف معرفی و شورای سیاستگذاری جشنواره سینما حقیقت با سرپرستی ایشان تشکیل شد.

در تمام این مدت نمایندگان با شورای مرکزی هیأت مدیره در ارتباط بودند و در واقع تصمیم‌گیری در این باره حاصل مشارکت جمعی بود. یکی از پیشنهادهایی که بحث زیادی پیرامون آن شکل گرفت برگزاری جشنواره به شکل آنلاین بود. جشنواره‌های مختلفی در جهان به این شیوه برگزار شده بود و تجربیات آنها می‌توانست الگوهایی برای جشنواره سینما حقیقت ارائه دهد. در جلسه شورای سیاستگذاری تمام مسائل بررسی و جوانب کار سنجیده شد. در ابتدا تصمیم بر آن بود که بخشی از جشنواره به‌صورت فیزیکی و بخشی دیگر به شکل آنلاین برگزار شود اما در نهایت تصمیم بر آن شد که کل جشنواره در قالب آنلاین برگزار شود. پس از آن بحث‌ها حول محور نحوه مدیریت و چگونگی برگزاری آنلاین بود. فقط بحث نمایش فیلم‌ها مطرح نیست و کارگاه‌های آموزشی، جلسات نقد و گفت‌وگو و تمام بخش‌های جنبی قرار است در یستر آنلاین انجام شود. خوشبختانه با درایت دبیر و دبیرخانه جشنواره و با مشورت شورا، جشنواره توانست به نگاه درستی در این زمینه برسد. البته هنوز برای قضاوت زود است چرا که وارد مرحله اجرا نشده‌ایم و ممکن است همچون جشنواره فیلم کوتاه و جشنواره مهر سلامت در اجرا با کاستی‌هایی مواجه باشیم اما به عقیده من نیمه پر به نیمه خالی می‌آزد. پیش‌بینی روشنی برای پایان دوران کرونا وجود ندارد و بر این اساس نمی‌توان در سکوت، دست روی دست گذاشت و منفعلانه منتظر ماند. فیلمسازان و برگزارکنندگان جشنواره‌های کشورمان ناگزیرند از اینکه خودشان را با شرایط تطبیق دهند. با تحقیق، مطالعه و بررسی همه جانبه به‌طور حتم به روش‌های اجرایی منطقی برای برگزاری آنلاین جشنواره خواهیم رسید. برگزاری آنلاین جشنواره تعداد مخاطبان بیشتری را در بر می‌گیرد و می‌توان جریان‌سازی بهتری هم در سینما اتفاق بیفتد. اگر چه باید و معیارهای زیباشناسی روی پرده عریض سینما نمود پیدا می‌کند و برای هر فیلمسازی کیفیت پخش صدا اهمیت ویژه‌ای دارد اما چاره‌ای نیست، ناگزیریم! چرا که جهان به این سمت و سو گرایش پیدا کرده و رویکرد شرکت‌های بزرگ هم به ساخت فیلم‌های ویدیویی برای پخش در ابعاد کوچک‌تر متمایل شده است.

ثبت سند برای تأثیر و ایجاد تغییر

سام کلانتری
فیلمساز

روایت مستندسازها از کووید ۱۹ و آنچه کرونا در یک سال گذشته برای جهان رقم زد از دو منظر قابل بررسی است. نکته اول ثبت سند است. مستندنگاری و ثبت سندی فنسه اتفاق می‌افتد. همچنان‌که شعار سال گذشته جشنواره یعنی «من یک سند هستم» بر همین اهمیت تأکید داشت. ثبت سند به درد ایندنگان می‌خورد و می‌توان با رجوع به آن با ابعاد مختلف یک واقعه آشنا شد. قاعده بر این است که بزرگان یک مملکت بر اساس اسناد تصمیم‌گیری کنند. مستند و ثبت تصویری هم می‌تواند از این دست اسنادها برای تصمیم‌گیری‌های کلان باشد.

در عین حال اینکه از بین این ثبت سندها چه خروجی بیرون می‌آید که فراتر از یک گزارش می‌شود مقوله دیگری است. در بابایا و اتفاقات مشابهی همچون زلزله کرمانشاه، سیل گلستان، زلزله بم و حتی انتخابات ریاست جمهوری که در هر کشوری اتفاق هیجان‌انگیزی است، در وهله اول عطش تمام افراد دوربین به دست را برانگیخته می‌کند. مؤلفه مهم در این میان اما «جادویی» است که این ثبت خالی را تبدیل به اثری مستند می‌کند؛ اثری که در اذهان بماند، تلنگری باشد و مخاطب را به فکر فرو ببرد. اگر چه هر تاشی برای این ثبت

به خودی خود اتفاق مثبتی است و با دسته‌بندی و آرشیو مناسب بعدها به لحاظ کتابخانه‌ای قابل رجوع است اما نمی‌توان عنوان مستند را به آن اطلاق کرد. وظیفه و رسالت مستندساز این است که بر اساس دیدگاه و تفکری خاص تصاویر را ثبت کند و بعد از آن را قالب یک فیلم ارائه دهد. از روزهای آغازین شیوع کرونا، دوربین‌های زیادی داخل بیمارستان‌ها رفتند و رویدادها را ضبط کردند، بحران کووید ۱۹ اتفاق تازه و بدیعی است. در همین لایه‌های رویی همچون تلاش نیم پرستاری، خانواده‌هایی که عزیزان د‌ست دادند و مسئولانی که جریان را ساده گرفتند و... می‌توان بسترهای جذابی برای روایت یافت. باید منتظر جشنواره بمانیم و ببینیم خروجی این اشتیاق برای مستندنگاری از کووید ۱۹ چه بوده است. اینکه حاصل کار مستندی شود که بعدها بتوانیم از آن روایت، قصه و تأثیرگذاری به آن استاد کنیم و بگوییم باعث کدام تغییر و دست مؤلفه‌هایی است که اثر را ماندگار می‌کند.

بخش ویژه: پاندمی کرونا